

19778

EDITION "NUVAK",
Hagop Uvezian
B. P. No 517
Beyrouth

CHANSONS ARMÉNIENS

Transcrits par H. UVEZIAN

ՀԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒԱՐԹ
65 ԲՆՏԻՐ ԵՐԳԵՐ

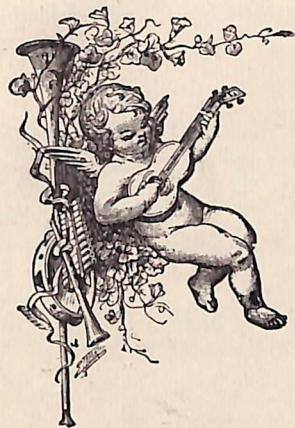

Միաձայն, Բազմաձայն եւ Գաեմակի համար
ՄԻԱՅՈՅ

ԵՐԱԺԵՏՆԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅՆԱԳՐԱԿԱՆ
ԳԻՏԵԼԻԲԵՆԲՈՒ

Աւիստամիւնեց՝ Յ. ԷՒԿԵԶԵԱՆ
1928

891.99-192
2-22

EDITION "NUVAK,"
Hagop Uvezian

B. P. No 517

Beyrouth

ՉԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ

Դ. ՄԱՍ

ԳԱՇՆԱԿԻ ԵՒ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԻՒԻ ՀԱՄԱՐ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ահա ելաւ լուսին	Էջ	2
Այգուն ալգուն	»	8
Ամեն Հայր Սուրբ	»	10
ԱՆՇԱԼԵՏ ՇՈՒՏՈՎ	»	14
Գնա Բլբուլ	»	1
Ծիծեռնակ	»	12
Տալուրիկ	»	4

Ա. ՇԱՄՍԱՌԻԵԿ Յ ԻԻՎԷՂԵԱՆ

1928

ԳՆԱ ԲԼԲՈՒԼ

Moderato.

Դաւանդեց՝ Յ. Իսկ. Էջեան

1. Գր — նա՛ր բլլ — բուլ, մեր աւ — խաւ — հից, էլ դու էս տեղ մի՛ եր — գիր.

2. Տաճ — ջուած սիր — ք, ա — նուե եր — զից Քր — ք — ք — ք — ք է, խո — րա — նուս,

mf p

1. Մեր ո — րք սեւ, մեր կեանքը ցաւ, էլ էս երկ — րում մի եր — գիր:

2. Սրբ — ք վիշ — ք, ես եր — գե — ք Քր — ք — ք — ք է, լեռ — նա — նուս:

3. ԱՀՍ ԵԼԱԻ ԼՈՒՍԻՆ ԱՐԾԱԹ

MODERATO.

Դաւանորեց' Յ. ԻՎԷՋԵԱՆ

Երգ

Դաւանալի

1. Ա - հա է - լա լուսինն ար-ծաք Մար ամ-պե - ռու us - ուե - ռեմ,

Ա - հա նաւակն ալ գե-ղա-գարդ, Դուրս սահեցաւ ժայռերէն. Ա - նուե հովիկ, փր - չէ յու շիկ. Ու

դէպ ինձ բեր բիր ծիր ալիք. Ա - - նուե հովիկ, փր - չէ յու շիկ, Ու դէպի՞նձ բեր բիր ծիր ա - լիք:

2. Նաւակին մէջ իմ գեղունին
Փռուած անփոյթ լուսնի տակ,
Կը ձայնակցի իր կիթառին
Հնչուն ձայնով մի յստակ.

Անուե հովիկ, փրչէ յու շիկ,
Ու դէպ ինձ բեր երգն անու շիկ

3. Ձայնով կ'երգէ սէր ու զգուանք,
Համակ յուզում ու սարսուռ,
Ալ թո՛ղ աղջիկ'կ երգն ու նուագ,
Բոց աչքերըդ ինձ դարձուր.

Անուե հովիկ, փրչէ յու շիկ
Ու դէպ ինձ բեր սէրն անու շիկ:

Լ. ՇԱՆԹ

ՏԱԼԻՈՐԻԿ

Եղանակ՝ Ա. ՌՇՏՈՒՆԻ
Դաճնամուրեց՝ Յ. ԻԻՎԷՋԵԱՆ

Tempo di marcia

Տալո — ռիկ — ցի կըսրին եմ խորք, Բաղբըցու պես չեմ բուխարթ.

Սա — ռի գա — լակ, Բարի որ — դի, Հին քաջ հայոց եմ մընա — ցորդ:

Տալ — լո — ռիկի գա լակ եմ քաջ, Չեմ խոնարհիւր վաթին առաջ,

Բա — րուս լեռանց եմ ազատ լին, Չեմ տեսեր ո՛չ ա — րոր ո՛չ մահ,

Հա՛յ աղբր — սիֆ, վա՛յ աղբր — սիֆ Տալո՛ւ ռի — կի գա — լակ եմ ֆաջ,

Ազաճու — քեան սիրուն հա — մար, եկե՛ք դեպ ինձ, յա — նա՛ջ յառա՛ջ:

Տալորիկցի կրտսին եմ խորք,
Քաղբցու պես չեմ բուլամորք,
Սարի զաւակ, ֆարի որդի,
Հին ֆաջ Հայոց եմ մրնացորդ:

Տալորիկի զաւակ եմ ֆաջ,
Չեմ խոնարհիւր վաճին առաջ,
Քարո՛ւս լեռանց ես ազաճ լան,
Չեմ տեսեր ո՛չ արօր ո՛չ ման:

Հա՛յ աղբրսիֆ, վա՛յ աղբրսիֆ,
Տալորիկի զաւակ եմ ֆաջ,
Ազաճութան սիրուն համար
Եկե՛ք դեպ ինձ, յառա՛ջ, յառա՛ջ:

Երբ իմ աչեր բացի յաշխարհ
Ազաճ տեսայ մեր սար ու ֆար,
Մինչեւ փակեմ աչս ի խաւար
Պի՛ս չի կոխե հոս ոտ օտար:

Իմ մամ ծնաւ զիս բալերու ծոց,
Ինձ ընկուզկոն մեղաւ օրոց,
Տրկող ծրնած՝ մեծցայ տրկող,
Կեանքիս բաժինն է կոխ ու բոց:

Հա՛յ աղբրսիֆ, վա՛յ աղբրսիֆ,
Տալորիկի զաւակ եմ ֆաջ,
Ազաճութան սիրուն համար
Եկե՛ք դեպ ինձ, յառա՛ջ, յառա՛ջ:

Յորենի տեղ կուտեմ կրեկ,
Երկար ծեծեմ գիշեր ցորեկ,
Ազաճ ապրիմ, մեռնիմ ազաճ,
Սասնոյ որդին եմ հարազաճ:

Իմ կեանքս խիս է եւ չարֆաւ,
Փափուկ կեանքի վաղից չեմ վարժ,
Բրնակարանս է ապառաժ,
Ընկերս մրրիկ ու երկրաւարժ:

Հա՛յ աղբրսիֆ, եւ այլն

ԱՅԳՈՒՆ ԱՅԳՈՒՆ

Andante con affetto. (վստյուգ.)

brds. 8. ԻԻԼԷՋԵԱՆԻ.

Այ-գուն այ-գուն իմ խրց-կին մօտ, Լուսա-ժը պիտ մինչ ա-ռաւօտ.

Այ-գուն այ-գուն իմ խրց կին մօտ, Լուսա-ժը պիտ մինչ ա-ռաւօտ.

Եր-գէ պըլպուլն իմ Սիս-ուա-նայ՝ Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա.

Եր-գէ պըլպուլն իմ Սիս-ուա-նայ՝ Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա.

Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա:

Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա:

Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա, Կի-լի-կիա:

Գարուն կուգայ, ծաղկունք փթթին,
Դաշտերու մէջ, ի ծոց հովտին,
Բայց պըլպուլին իմ դեռ ողբայ
Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛:

Լո՛ւռ կա՛ց, պըլպուլ, ալ մի՛ երգեր,
Մի՛ նորոգեր մեր հին վիշտեր.
Լո՛ւռ կա՛ց. քո տաղ վէրքեր բանայ՝
Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛:

ԱՄԷՆ ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲ

Andante Religioso.

Դաճաւորեց՝ Յ. Իվէզեան

p *f* *mf*

1. Ա - մէ - - - - ն հա - - - - յը սու - - - - ըր.

2. Ո - - - - ը դի - - - - ղ սու - - - - ըր.

3. Հո - - - - - դի - - - - ղ սու - - - - ըր.

= 10 =

mf *f*

Օրհնութիւն հօր և ւրդւոյն և սրբոյ հոգ - ւոյն Այծմ և միշտ և յա - ւիտ - եանց

mf

յա - ւիտե - նից ա - մէն:

Ամէն հայր սուրբ,
Որդիդ սուրբ,
Հոգիդ սուրբ:
Օրհնութիւն հօր և
Որդւոյն և սրբոյ հոգւոյն,
Այծմ և միշտ և
Յաւիտեանց յաւիտենից
Ամէն:

= 11 =

ԾԻԾԵՌՆԱԿ

Andante.

Դաւանորեց' Յ. ԻԻՎԷՋԵԱՆ.

p

Ծի—ծեռնակ, ծի—ծեռնակ, Դու դարնան սի—րուն թռչնակ,

p

Դէ—պի ո՞ւր, ինձ ա—սա՛, Թռչում ես այդպէս ա—րագ:

mf

p

1. Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու դարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի ո՞ւր, ինձ ասա՛,
Թռչում ես այդպէս արագ:

2. Ա՛խ, թռիր ծիծեռնակ,
Ծընած տեղս աշտարակ,
Անդ չինիր քո բոյնը,
Հայրենի կըտուրի տակ:

3. Անդ հեռու ալեւոր,
Հայր մը ունիմ սրգաւոր,
Որ մինակ իր սրգուն
Սպասում է օրէ օր:

4. Երբ տեսնես զու նորա,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա թող նըստի լաց,
Իւր անբաղդ սրգու վրայ:

5. Դու պատմէ թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով ողբալով
Կեանքս մաշուել, եղել է կէս:

6. Ինձ համար ցերեկը
Մութ է չըրջում արեգը,
Գիշերը թաց աչքիս
Քունը մօտս չի գալիս:

7. Ասի՛ր որ չը բացուած
Թառամեցայ միացած,
Ես ծաղիկ զեղեցիկ,
Հայրենի հողից զրկուած:

8. Դէ՛հ, սիրուն ծիծեռնակ,
Հեռացիր, թռիր արագ,
Դէպ' Հայոց երկիրը,
Ծընած տեղս Աշտարակ:

Գ. Ա. ԴՈՂՈՍԵԱՆ

ԱՆՇՈՒՇՏ ՇՈՒՏՈՎ

ANDANTE.

Գառնաւորեց՝ Յ. ԻԻՎԷԶԵԱՆ.

1. Ան — չուչտ չու — տով պի — տի անցնինք Յորդա — նա — նէ. Ան —

չուչտ չու — տով ալ պա — տե — բազմք պի — տի լը — ոեն.

Ոչ թըշ — նամ — եաց նեւք մեր սըր — տերն պի — տի խո — ցեն,

Ոչ մեր սըր — տեր զե — տեր ար — եան, պի — տի հո — տին:

1. Անշուշտ չուտով պիտի անցնինք
Յորդանանէ
Անշուշտ չուտով ալ պատերազմք
Պիտի լռեն
Ոչ թշնամեաց նետք մեր սրտեր
Պիտի խոցեն.
Ոչ մեր սրտեր գետեր արեան
Պիտի հոսին:

2. Ոչ ալ խաւար չկայ աչաց
Մեր մթազին
Եւ ոչ ալ ցաւ պիտի ճանչնայ
Մեր հէգ հողին.
Լոյսն Աստուծոյ ղէմքէն պիտի
Ոչ զեղանի
Մեր վերքերուն մեր խոցերուն
Սպեղանի:

3. Անուշ երգեր պիտի թնդան
Սիօնի մէջ
Անմահ կենաց արեւ պիտի
Փայլի անշէջ.
Թեւեր պիտի առնեն յայնժամ
Մեր հողիներ
Երթալ խիզախ թռչիլ սիրով
յԱստուած ի վեր:

4. Ի դուր դարեր պիտի չափեն
Մեր խնդութիւն
Իւրաքանչիւր օր նոր պիտի
Բերէ աւիւն:
Այլ դու մարմինն իմ երկրաքարչ
Մնաս բարեաւ
Մնաս բարեաւ աշխարհ կ'երթամ
Յոյսն իմ յարեաւ.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

1. — ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ.

Երաժշտութիւնը զեղարուեստի այն ճիւղն է որ, ձայներու միջոցաւ մարդուս հոգեկան կեանքի զանազան վիճակները կը պատկերացնէ. անոր ազդեցութիւնը կեանքի մէջ հոգեկան բոլոր գրութիւններուն և մըտքի վրայ անժխտելի է:

2. — ՁԱՅՆ.

Ձայնաբանական գիտութեան համաձայն ձայնը յառաջ կուգայ օդի թրթռացումներէ:

Այդ թրթռացումները հետզհետէ ընդարձակուող օդի ալիքներով կը զարնուին մեր ականջի թմբկամաշկին, որ զանոնք մասնաւոր գործիքներով կը հաղորդէ ուղեղին: Ուղեղին վրայ այս գործողութիւնէն յառաջ եկած զգայնութիւնն է որ կ'անուանենք ՁԱՅՆ:

3. — ՁԱՅՆԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.

(Ա.) ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՁԱՅՆ, որ կ'արտադրուի օդի կանոնաւոր ու շարունակական թրթռացումներէն.

(Բ.) ՀԱՍԱՐԱԿ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆ, որ կարտադրուի կանոնաւոր բայց ոչ տեւական թրթռացումներէ.

(Գ.) ԱՂՄՈՒԿԻ ՁԱՅՆ, որ յառաջ կուգայ անկանոն և ընդհատ թրթռացումներէ:

4. — ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՉԱՅՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱՆՈՒՄ-
ՆԵՐԸ.

Երաժշտական ձայները կ'արտադրուին
երկու կերպով, որոնք են,

(Ա.) Ձայնական երաժշտութիւնը որ կը
կատարուի մարդկային ձայներով և խօս-
քերով, որոնք միացած կը կոչուին ԵՐԳ.

(Բ.) Գործիական երաժշտութիւնը, որ կը
արտադրուի նուագի գործիքներով (ջու-
թակ, սրինգ, փող, դաշնակ ևն.) որ կը
կոչուին նաև, բացարձակ երաժշտութիւն:

5. — ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՉԱՅՆԵՐՈՒ ՅԱՏԿՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐԸ.

Երաժշտական ձայները ունին գլխաւո-
րապէս երեք յատկութիւններ որոնք են՝
(Ա.) Բարձրութեան աստիճան, (բարձր
կամ ցած).

(Բ.) Տեւողութիւն, (երկար կամ կարճ.)

(Գ.) Ուժգնութիւն, (զգրաւոր կամ մեղմ):

(Ա.) ՉԱՅՆԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ

6. — ՉԱՅՆԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Ձայնի Բարձրութիւնը կախում ունի
թրթոացումներու քանակէն, այսինքն որոշ
ժամանակամիջոցի մը մէջ թրթոացումները
որչափ շատ ըլլան, ձայնը կըլլայ այնչափ
բարձր և հակառակը որչափ քիչ ըլլան, ձայ-
նը կըլլայ այնչափ ցած:

7. — ՉԱՅՆԱՇԱՐՔ ԵՒ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ.

Ձայնաշարքը կազմուած է եօթը ձայներէ
որոնց լատիներէն այբուբէնական անփո-
փոխ անուններն են

A, B, C, D, E, F, G.

կամ ասոնց համապատասխանող ընդհանրա-
պէս գործածուած անուններն են,

Լա. Սի. Տո. Րէյ. Մի. Ֆա. Սոլ

8. — ՉԱՅՆԱՆԻՇ.

Ձայները պատկերացնելու համար գոր-
ծածուած նշանները կ'անուանուին Ձայնա-
նիշեր, որոնք կը գրուին հետեւեալ եօթը
ձևերով.

Ձայնաճիւղեր եւ ձեւի անունները.

○ = Կլորածել

● = Երկու դրօշով

◐ = Ճերմակ

◑ = Երեք դրօշով

◒ = Սեւ

◓ = Երեք դրօշով

◔ = Միադրօշ

◕ = Զոս դրօշով

9. — ՉԱՅՆԱԳԻԾ.

Այն գիծերը, որոնց վրայ կը գրուին
Ձայնանիշերը, կը կոչուին Ձայնագիծեր.
Ձայնաճիւղեր կը գրուին զծիւ վրայ (◐), զծիւ վե-
րել (◑), եւ զծիւ սակը (◒):

Ձայնանիշերը հաւասար ձայնի բարձ-
րութիւն ունին երբոր

այսպէս ◐ ◑ ◒ ◓ ◔ ◕ ◖ ◗ ◘ ◙ ◚ ◛ ◜ ◝ ◞ ◟ ◠ ◡ ◢ ◣ ◤ ◥ ◦ ◧ ◨ ◩ ◪ ◫ ◬ ◭ ◮ ◯ ◰ ◱ ◲ ◳ ◴ ◵ ◶ ◷ ◸ ◹ ◺ ◻ ◼ ◽ ◾ ◿

կամ այսպէս ◐ ◑ ◒ ◓ ◔ ◕ ◖ ◗ ◘ ◙ ◚ ◛ ◜ ◝ ◞ ◟ ◠ ◡ ◢ ◣ ◤ ◥ ◦ ◧ ◨ ◩ ◪ ◫ ◬ ◭ ◮ ◯ ◰ ◱ ◲ ◳ ◴ ◵ ◶ ◷ ◸ ◹ ◺ ◻ ◼ ◽ ◾ ◿

կամ նաեւ սապէս ◐ ◑ ◒ ◓ ◔ ◕ ◖ ◗ ◘ ◙ ◚ ◛ ◜ ◝ ◞ ◟ ◠ ◡ ◢ ◣ ◤ ◥ ◦ ◧ ◨ ◩ ◪ ◫ ◬ ◭ ◮ ◯ ◰ ◱ ◲ ◳ ◴ ◵ ◶ ◷ ◸ ◹ ◺ ◻ ◼ ◽ ◾ ◿

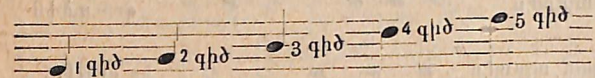
Իսկ իրարմէ տարբեր ձայնի բարձրութիւն
կ'ունենան երբոր

այսպէս ◐ ◑ ◒ ◓ ◔ ◕ ◖ ◗ ◘ ◙ ◚ ◛ ◜ ◝ ◞ ◟ ◠ ◡ ◢ ◣ ◤ ◥ ◦ ◧ ◨ ◩ ◪ ◫ ◬ ◭ ◮ ◯ ◰ ◱ ◲ ◳ ◴ ◵ ◶ ◷ ◸ ◹ ◺ ◻ ◼ ◽ ◾ ◿

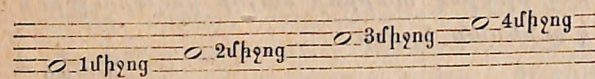
10. — ՀՆԳԱԳԻԾ.

Ձայնանիշերու բարձրութեան աստիճանը
որոշելու համար զանոնք կը գրեն իրա-
րու վրայ գծուած հաւասար հեռաւորու-
թիւն ունեցող հինգ հորիզոնական ձայնա-
գիծերու, և անոնցմէ գոյացած միջոցներու
վրայ, զոր կը կոչուի Հնգագիծ:

Հնգագծի գիծերը և միջոցներ կը համ-
րուին հետևեալ կերպով .

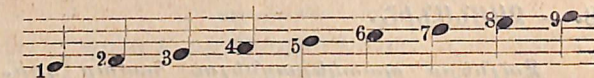
Առաջին գիծ, երկրորդ գիծ, երրորդ գիծ, չորրորդ
գիծ, եւ հինգերորդ գիծ.

Առաջին միջոց, երկրորդ միջոց, երրորդ միջոց, եւ
չորրորդ միջոց.

11. — ՀՆԳԱԳԾԻ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ.

Այս հինգ գիծերը և 4 միջոցները կը կազ-
մեն մէյ մէկ ձայնի աստիճաններ, որով
հնգագիծը կ'ունենայ ինը աստիճաններ,
որոնք կը համարուին վարէն վեր այսպէս.

1. Առաջին գիծ, 2. Առաջին միջոց, 3. Երկրորդ գիծ,
4. Երկրորդ միջոց, 5. Երրորդ գիծ, 6. Երրորդ միջոց,
7. Չորրորդ գիծ, 8. Չորրորդ միջոց, 9. Հինգերորդ գիծ:

12. — ՅԱԼԵԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ.

Հնգագծի ինը աստիճանները երաժշտա-
կան ձայներուն անբաւարար ըլլալով ան-
կէ ցած և անկէ բարձր ձայնանիշերը կը
գրուին հնգագծին տակը և վրան գրուած
գծիկներու վրան կամ միջոցը, որոնք կը կոչ-
ուին յաւելուածական գիծեր և միջոցներ.

Վերի յաւելուածական, գիծեր.

Վարի յաւելուածական գիծեր.

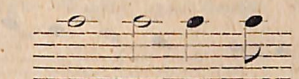
Յաւելուածական գիծերն և միջոցներն
ալ ունին նոյն աստիճանաւորումն, ինչ որ
հնգագիծը՝ այսինքն ձայնանիշերը կը գրու-
ուին զիրար յաջորդող գիծերու և միջոցնե-
րու վրայ:

Յաւելուածական գիծերու եւ միջոցներու անունները
եւ ձայնանիշերու դիրքի անոնց վրայ.

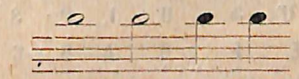
Յաւելուածական
վերի առաջին
միջոցի վրայ.

վերի առաջին
գծի վրայ,

վերի երկրորդ
միջոցի վրայ,

վերի երկրորդ
գծի վրայ.

Յաւելուածական
վարի առաջին
միջոցի վրայ

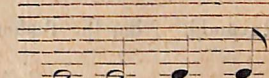
վարի առաջին
գծի վրայ

վարի երկրորդ
միջոցի վրայ

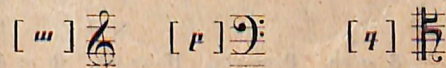

վարի երկրորդ
գծի վրայ:

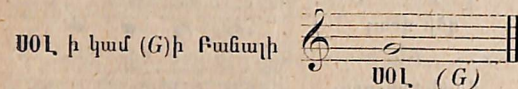
13. — ԲԱՆԱԼԻՆԵՐ.

Ամէն երաժշտական կտորի սկիզբը կը
դրուի նշան մը, որ կ'անուանուի Բանալի,
հետեւեալ երեք ձևերով.

14. — ԶՈՒԹԱԿԻ ԿԱՄ ՍՕՓՐԱՆՈՅԻ ԲԱՆՍԼԻ.

Այս բանալիին աղեղը երկրորդ գծին վը-
րայ կը յանգի և այդ գծին անուանով կը
կոչուի :

Զուգակի [Սօլ]ի Բաճալիով զրուած ձայնանիշերու ցուցակ, եւ անունները.

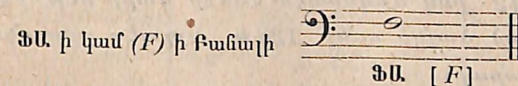
¶ung.— S = so, r = rɪ, U = ʊp, ʒ = ʒu, U = uo, l = lu, ʃ = uʃ.

= 6 =

Այս Բանալին կը գործածուի Չայնական երաժշտութեան մէջ, բարձր ձայներու համար, այսինքն՝ իգական և մանչերու (Սօփրանօ և Ալթօ), իսկ Գործիական երաժշտութեան մէջ, ընդհանրապէս բուն եղանակը նուագող գործիքներու, (Ջութակ, սրինգ, մանտօլին, գլարինէթ և այլն)ի, նաև դաշնակի աջ ձեռքին համար:

15.— ԲԱՄԲ (ՊԱՍՕ) կամ ՖԱՅԻ ԲԱՆԱԼԻ.

Բամբի բանալիին վերի աղեղը չորրորդ
գծի վրայ կը յանգի և սոյն գծին անուսնովը
կը կոչուի,

Բամբրի Բանային կը գործածուի ձայնական
երաժշտութեան մէջ ցած ձայներու, այ-
սինքն արական, (Բամբ, «պաս») և Սոսկ
(Թէնօր) ի, իսկ՝ գործիական երաժշտու-
թեան մէջ ընկերակցող ցած ձայնով գոր-
ծիքներու, ինչպէս նաև դաշնակի ձախ
ձեռքին համար :

Բամբ (պասո) ի Բանալիով գրուած ձայնանիշերու ցուցակ.

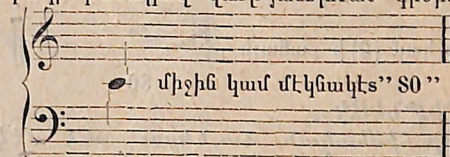

= 7 =

16. — ՄԻՋԻՆ ԿԱՄ ՄԵԿՆԱԿԷՏ «ՏՕ».

Միջին «Տօ»ն, որ մէկ երկվայրկեանի մէջ 256 օդի թրթացումներ ունի, իգական և մանչերու վարի՝ իսկ արական վերի ձայներու միջև կը գտնուի, որ ընդունուած է որպէս մեկնակէտ ձայնաշարքերուն. Միջին «Տօ»յի դիրքը հնգագծերու վրայ կը ներկայացուի այսպէս.

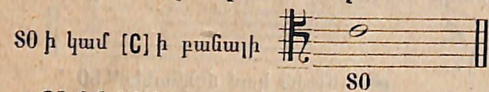
Զուրթակի բանալիով վարը յաւելուած գիծին վրայ,

Իսկ "Բամբի" ի բանալիով վերի լաւելուած գծին վրայ.

17.— ԹԷՆՈՐԻ ԿԱՄ «ՏՕ»ՅԻ ԲԱՆԱԼԻ

Թէնորի բանալին կը գործածուի Ձայնա-
կան երաժշտութեան մէջ արական բարձր
ձայներու համար. իսկ գործիական երա-
ժշտութեան թաւ, և Ալթօ ջութակներու
համար, յատուկ տեղ մը հունի, բայց այն
աստիճանին վրայ, որ կը դառնուի, այդ
աստիճանը կը կոչուի «Տօ», որ համապա-
տասխան է մեկնակէտ «Տօ»ին:

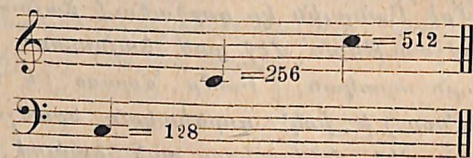

18.— ԸՆԹԵՆԱԿ.

Եօթը հիմնական ձայներու ունէ մէկուն
վրայ երբոր աւելցնենք մէկ աստիճան
բարձր ութերորդ ձայն մը, որ կ'ըլլայ ա-
ւաջուանին կրկնութիւնը, կ'ստանանք ու-
թը ձայներէ կազմուած ամբողջութիւն մը
որ կը կոչուի Ութնեակ, օրինակ.

մէկ Ութնեակ C D E F G A B C
s. r. f. d. u. l. p. s.

Մեկնակէտ կամ միջին «Տօ»ն մէկ երկ-
վայրկեանի մէջ ունի 256 թրթռացում, շա-
րունակաբար եկող ութերորդ բարձր ձայնը
ունի կրկնապատիկ թրթռացում, այսինքն
512, իսկ մեկնակէտ «Տօ»ի վարի ութերորդ
ցած ձայնը ունի 128 և այդպէս շարունա-
կաբար:

Դաւանակի կամ Երգեհոնի վրայ իրարու հետ այս ձեւի
համեմատութիւն ունեցող մի քանի ձայներ եթէ միասին
նուագուին կամ երգուին, խողովեան վրայ մէկ ձայնի
սպառնալիք կը բողբոն: Այս է պատճառը որ իւրա-
քանչիւր եօթը ձայնէ յետոյ միեւնոյն ձայներու անուննե-
ր կը կրկնուին սապէս.

SO r. f. d. u. l. p. SO
ԲԷՅ մ. զ. u. l. p. s. ԲԷՅ եւայն

(Բ.) ՁԱՅՆԱՏԵԻՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

19.— ՁԱՅՆԻ ՏԵԻՈՂՈՒԹԻՒՆԸ.

Ձայնանիշերու ձեւերէն կը հասկցուի
ձայնի տեւողութեան չափը. տեւողութեան
չափը համեմատական է. ըստ ձայնագրու-
թեան հետեւեալ վեց (6) տեսակ ձայնա-
նիշեր գործածական են:

[1]	○	կլորածեւ ամբողջ	$\frac{4}{4}$
[2]	♪	կամ քերտակ կէս	$\frac{2}{4}$
[3]	♩	կամ սեւ քառորդ	$\frac{1}{4}$
[4]	♪	կամ միապրօց մէկ ութերորդ	$\frac{1}{8}$
[5]	♫	կամ երկու դրօշով մէկ 16 երորդ	$\frac{1}{16}$
[6]	♬	կամ երեք դրօշով մէկ 32 երորդ	$\frac{1}{32}$

Եղանակներու մէջ զիրար յաջորդող քա-
նի մը դրօշակաւոր ձայնանիշեր դրօշակ-
ներու համապատասխան քանակութեամբ
իրար միացնելով կ'ունենան նոյն տեւո-
ղութեան չափը. օրինակ,

Երգերու ձայնագրութեան մէջ, Դրօշ-
ներու միացման այս ձեւը գործածելի է
միմիայն բառի մը մէկ վանկին յատկաց-
ուած մի քանի ձայնանիշերու համար, օ-
րինակ,

Չայնանիւթերու տնտեսական համեմատական ցուցակ.

Ամբողջ $\frac{4}{4}$ Չայնանիւթ

մը հաւասար է

երկու հաս Կէս ի

կամ

Չորս հաս Քառորդ ի

կամ

Ութը հաս Մէկ ութերորդի

կամ

16 հաս Մէկ 16 ռդ—ի

եւայլն:

20. — ԿԵՏԱՆՈՐ ՉԱՅՆԱՆԻՇԵՐ.

Ուէ ձայնանիշի մը ասլէ կէտ մը դրուի,
իր արժէքին կէսը կ'աւելնայ, սապէս,

Կէտանոր Ամբողջ մը $\text{O} \cdot$ հաւասար է $\text{O} + \text{O}$

Կէտանոր Կէս մը $\text{O} \cdot$ հաւասար է $\text{O} + \text{O}$

Կէտանոր Քառորդ մը $\text{O} \cdot$ հաւասար է $\text{O} + \text{O}$

Իսկ երբոր երկու կէտեր դրուած ըլլան,
իր արժէքին երեք չորրորդը կ'աւելնայ,
սապէս,

2 կէտերով Ամբողջ մը $\text{O} \cdot \cdot$ = $\text{O} + \text{O} + \text{O}$

2 կէտերով Կէս մը $\text{O} \cdot \cdot$ = $\text{O} + \text{O} + \text{O}$

21. — ԵՐԿԱՐ (.)

Չայնանիշի մը վրայ երբ այս (.) նշանը
կը դրուի, սոյն ձայնանիշին արժէքը կը
կրկնապատկէ, որ կը կոչուի (Երկար):

22. — ՉԱՅՆԱՆՇԱՆ ԿԱՐ ՉԱՅՆԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՆՇԱՆ.

Եղանակներու մէջ կան տեղեր ուր պէտք
չէ երգուին կամ նուագուին, այդպիսի
պարագային կը դորձածուին Չայնանաւ
կամ Լուսթեան նշաններ: Չայնանաւներու
տեւողութիւնը ձայնանիշերու նման իրենց
ձեւերէն կը հասկցուին:

Իւրաքանչիւր ձայնանիշ ունի իրեն հա-
մահաւասար Չայնանաւի նշաններ հետեւ-
եալ ձեւերով.

Չայնանիւթի համապա-	գծին ճակի
տասխան Չայնահասն է	այս (.) նշանը
» » »	Գծին վրան
» » »	այս (.) նշանը
» » »	այ կողմի դր-
» » »	կամ ճակով նշանը
» » »	ձախ կողմի դր-
» » »	ուրեցող [.] նշանը.
» » »	երկու դր-ուրեցող
» » »	այս [.] նշանը

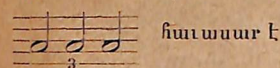
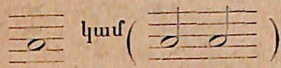
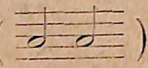
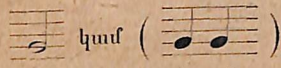
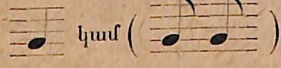
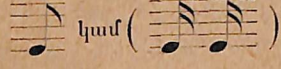
Չայնանաւներն ալ ձայնանիշերու նման
քովը դրուած կէտերով կ'երկարացուին,
օրինակ,

(. . = $\text{O} \cdot$) (. . = $\text{O} \cdot$) (. = $\text{O} \cdot$) (. = $\text{O} \cdot$)

23. — ԵՌԱՆԻՇ.

Չայնանիչերու արժէքը իրենց կէսին բաժնուելէ զատ կրնայ բաժնուիլ նաեւ երեք մասերու, որմէ յառաջ կուգայ Եռանիշ:

Եռանիշի մը երեք ձայնանիչերը արժէքով հաւասար են միեւնոյն տեսակի երկու ձայնանիչերու, որով նոյն համեմատութեամբ արագ պէտք է երգուին կամ նուագուին: Եռանիշը կը ճանչցուի երեք կամ երկու ձայնանիչերու տակը կամ վրան գրուած (3) թուանշանով, օրինակ:

	հաւասար է		կամ ()
	հաւասար է		կամ ()
	հաւասար է		կամ ()
	հաւասար է		կամ ()

Չայնանիշներն ալ ունին ձայնանիշերու պէս եռանիշի դրութիւն, եւ կը գրուին երեքմէն միասեղ, օրինակ

24. — ՎԵՅԱՆԻՇ.

Վեցանիշ մը փոխանակ երեքի, երբ վեց հաւասար մասերու բաժնուի, այդ կ'անուանուի Վեցանիշ, որուն արժէքը հաւասար է նոյն տեսակի չորս ձայնանիչերու: Վեցանիշը կը ճանչցուի վրան կամ տակը գրուած (6) թուանշանով, օրինակ,

25. — ԺԱՄԱՆԱԿ.

Երաժշտութեան մէջ ժամանակի բաժնին մէջ կը մտնեն (ա) Չայնանիչերու բաշարձակ կամ յարաբերական տեւողութիւնը, (բ) երաժշտական կտորի մը արագութիւնը կամ ընթացքը, որ կը կոչուի Չափ (Tempo), (գ) Չայնիչերու չեղումները:

26. — ՉԱՓ ԵՒ ՉԱՓԱԳԻԾ.

Երաժշտական ամէն կտոր բաժնուած կը ըլլայ իրարու հաւասար կարճ ժամանակամասերու, որոնք կը կոչուին «Չափեր»: Իւրաքանչիւր չափէն վերջը կը գծուի վերէն վար Հնգագիծը կտրող ուղղահայեաց գծիկ մը, որ կը կոչուի Չափագիծ

Չափագիծ չափագիծ չափագիծ

27. — ՉԱՓԱՅՈՅՑ.

Ամէն եղանակի սկզբը Բանալիէն յետոյ կը գրուի Չափացոյց կոտորակ մը, որ կը ցուցնէ մէկ չափի մէջ գտնուած ձայնանիչերու արժէքներուն գումարը:

Չափացոյց կոտորակներն են,

$$\frac{2}{2}, \frac{3}{2}, \frac{4}{2}, \frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}, \frac{6}{4}, \frac{2}{8}, \frac{3}{8}, \frac{4}{8}, \frac{6}{8}, \frac{9}{8}, \frac{12}{8}$$

Այս կոտորակներուն համարիչները կը ցուցնեն ձայնանիչերու բախումներուն թիւը, իսկ յայտարարները կը ցուցնեն ձայնանիչերու արժէքները:

28. — ԲԱԽԱՅՈՒՄ.

Եղանակի մը չափերու տեւողութիւնը կ'որոշուի Բախումներով, որ կը համընկնի մի քանի ձեւերով:

(Ա.) Ձեռքի շարժումներով, որ կը գործածուի Չափնական էրաժշտութեան տառն. ամէ Չափ ունի իրեն յատուկ ձեռքի շարժումներ:

(Բ.) Բերանացի մէկ, երկու, երեք, չորս եւ այլն համբերով, որ ընդհանրապէս կը գործածուի Դաշնակի մէջ:

(Գ.) Ոտքի բախումներով, որ յարմարագոյնն է, Գործիական, երաժշտութեան մէջ, Չափակ. Մանուկին, Ֆլուիթ, Փող եւ այլն սերտողութեան տառն:

29. — ՉԱՓԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.

Չափերը երկու տեսակ են, որոնցմէ ընդհանրապէս գործածականներն են հետեւեալները.

(Ա.) Պարզ Չափեր, որոնց չափացոյցներն են,

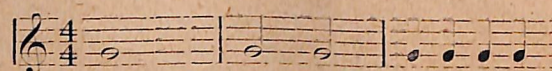
$$\frac{2}{2}, \frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}, \frac{2}{8}, \frac{3}{8}, \frac{4}{8}.$$

$\frac{4}{4}$ ի փոխարէն կը գործածուի երբեմն $\left[\frac{4}{4} \right]$ նշանը
 $\frac{2}{2}$ » » » $\left[\frac{2}{2} \right]$ »

(Բ.) Բաղադրեալ Չափեր, որոնց չափացոյցներն են,

$$\frac{3}{2}, \frac{4}{2}, \frac{6}{4}, \frac{6}{8}, \frac{9}{8}, \frac{12}{8}.$$

Ամբողջ կամ $\frac{4}{4}$ $\left[\frac{4}{4} \right]$ չափով գրուած եղանակի մէջ իւրաքանչիւր մէկ քառորդ ճախնանիշ $\left(\bullet \right)$ կը համարուի մէկ բախում հետեւեալ կերպով.

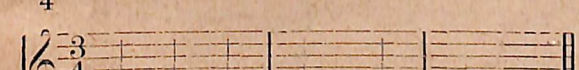

 Համբել 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

Իսկ Չափական երաժշտութեան մէջ ձեռքի շարժումն ձեռն է (1) վերէն վար, (2) շեղակի դէպի ձախ, (3) հորիզոնական դէպի աջ, (4) դէպի վեր առաջուան տեղը:

$\frac{2}{4}$ Չափը կը համարուի մէկ, երկու.

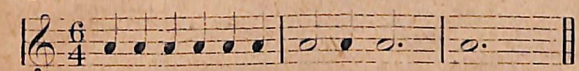

 Համբել 1 2 1 2 1 2 1 2
 Ձեռքի շարժումն է [1] վար, [2] վեր

$\frac{3}{4}$ Չափը կը համարուի մէկ, երկու, երեք:

 Համբել 1 2 3 1 2 3 1 2 3
 Ձեռքի շարժումն է [1] վար, [2] դէպի ձախ, [3] վեր

$\frac{6}{4}$ Չափը կը համարուի մէկ երկու, երեք,

չորս, հինգ, վեց:

 Համբել 1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6

Ձեռքի շարժումն է [1] վար, [2] վար, [3] շեղակի ձախ, [4] դէպի աջ, [5] դէպի շեղակի վեր, [6] վեր, առաջուան տեղը:

$\frac{3}{8}, \frac{6}{8}, \frac{9}{8}$ Չափերու մէջ իւրաքանչիւր

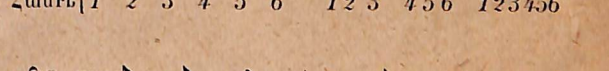
մէկ ութերորդ $\left(\bullet \right)$ արժէք ունեցող ճախնանիշերը կը համարուին մէկ բախում, որով

$\frac{3}{8}$ Չափը երեք, $\frac{6}{8}$ Չափը վեց եւ $\frac{9}{8}$

Չափը ինը բախում կը համարուի. օրինակ

 Համբել 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3

 Համբել 1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6

 Համբել 1 2 3 4 5 6 7 8 9

30. — ՇԵՇՏՈՒՄ.

Եզանակի մը Չափերուն մէջ գտնուած իւրաքանչիւր բախում ունի իրեն յատուկ շեշտը (ուժգնութիւն), որով Չափի մը մէջ ձայնանշերը կ'ունենան իրարմէ տարբեր ուժգնութիւն:

Երաժշտութեան մէջ կան երեք տեսակ շեշտում. Ուժգին, Միջակ և Տկար: Իւրաքանչիւր Չափագիծին առջեւը եկած առաջին ձայնանշը կ'ունենայ «Ուժգին» շեշտը: Այս շեշտերը նման են ստանաւորի մը չափականութեան (Rythme):

Չափագրութեան մէջ շեշտման մասնաւոր նշաններ ալ կան, որոնք երբեմն կը գործածուին ձայնակներու վրայ դրուելով: Շեշտման մասնաւոր նշաններ են [] = ուժգին շեշտ, [>] = միջակ շեշտ, [-] = տկար շեշտ:

Երաժշտութեան մէջ տարբեր չափեր ունին իրենց յատուկ շեշտումներ, օրինակ.

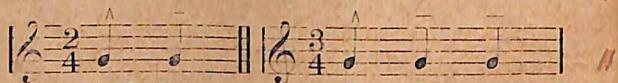
$\frac{4}{4}$ (C), $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{6}{8}$ և $\frac{9}{8}$ Չափացոյց

ունեցող եզանակներու շեշտերը հետեւեալ կերպով դասաւորուած կ'ըլլան.

ուժգին տկար միջակ տկար

Առաջին բախում ուժգին, երկրորդ տկար, երրորդ միջակ, իսկ չորրորդ տկար շեշտ կ'ունենայ:

ուժգին տկար ուժգին տկար տկար

ուժգին տկար տկար միջակ տկար տկար

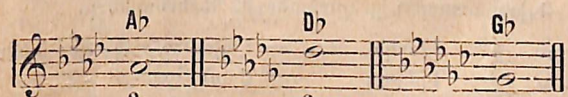

ուժգին միջակ միջակ

Մի կիսվար մեծագոյն ձայնասանդուխ.

E^b F G A^b B^b C D E^b
S r u ֆ u l Թ S

So So So

42. — ԿՐԿՆՈՒՄԻ ՆՇԱՆՆԵՐ.

Զոյգ չափագիծին սկիզբը և վերջը զբրուած կէտերը կրկնուած կը նշանակեն:

Կէտերէն վերջ գրուած մասը կրկնել.

Կէտերէն առաջ գրուած մասը կրկնել.

Երկու կողմը գրուած մասերը կրկնել:

Կրկնուած կտոր մը լրանալէն առաջ, երբեմն վերջաւորութիւնը կը փոխուի սապէս,

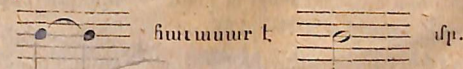
(1) s. r. մ. մ. ֆ. u. ժ. մ. r.
(2) s. r. մ. մ. ֆ. u. - - - - - մ. r. s.

D. C. (DA CAPO) կը նշանակէ սկիզբէն կրկնել.

D. S. ♯ կը նշանակէ նշանէն (♯) կրկնել

43. — ԿԱՊ (—).

Հաւատար աստիճանի վրայ գտնուող երկու կամ աւելի ձայնանշերը կ'երկարութիւն երբոր կապով մը միանան և կը վերածուին մէկ ձայնանշի, ու կ'ունենան անոնց գումարին արժէքը. օրինակ,

Գ. ՉԱՅՆԻ ՈՒԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Չայնի ուժգնությունը եւ արտայայտությունը ցոյց տալու համար կը գործածուի իտալերէն բառեր, որոնք կը կոչուին Չայներանգներ։

Piano	(p)	Բիանո	= Մեղմ
Pianissimo	(pp)	Բիանիսիմո	= Շատ մեղմ
Mezzo piano	(mp)	Մէծօրիանո	= Միջակ մեղմ
Mezzo forte	(mf)	Մէծօ ճօրքէ	= Կէս ուժ տալ
Forte	(f)	ճօրքէ	= Ուժով
Fortissimo	(ff)	Ճօրքիսիմո	= Շատ ուժով
Crescendo	($\langle$)	Գրեցանիսո	= Հետզհետէ ուժովց.
Decrescendo	($\rangle$)	Տեղրեցանիսո	= Հետզհետէ նուազց.
Diminuando (Dim.)		Տիմինուանդո	= Պակսեցնել
Legato		Լեկատո	= Կապուած
Animato		Անիմատո	= Ոգեւորութեամբ
Dolce		Տօլսէ	= Անուշ, մեղմ
Ad libitum		Ասլիպիտոմ	= Բազ կամս
Perdendosi		Քերստիսօփի	= Մոլորել
Maestoso		Մաէստօզօ	= Պայծառ, վսեմ
Risolto		Ռիզօլտօ	= Լուծել
Poco à poco		Քօգօ ա բօգօ	= Քիչ առ իշ
Sostenuto		Սօստենիտօ	= Պերն
Rallentando		Ռալենտանդօ	= Գնդալարութեամբ

44. — ԵՂԱՆԱԿԻ ԸՆԹԱՅԻՐ

Եղանակի ընթացքը այսինքն արագութեան եւ դանդաղութեան չափը կը հասկցուի շատ իտալերէն կարգ մը բառերու գործածութեամբ, որոնք կը գրուին եղանակին սկիզբը եւ երբեմն ալ մէջեղները։

Գլխաւորապէս կը գործածուին հետեւեալները։

Largo	Լարկո	= Լայնութեամբ, շատ ծանր
Lento	Լենթօ	= Յամբրեքաց
Adagio	Ասադիօ	= Շատ խմբ
Larghetto	Լարկէթթօ	= Հանդաւր
Andante	Անսանթէ	= Հետաւան
Andantino	Անսանթինօ	= Նուազ խմբ
Moderato	Մօտրաթթօ	= Չափաւոր
Allegretto	Ալէկրէթթօ	= Նուազ արագ
Allegro	Ալլէկրօ	= Արագ
Vivace	Վիվաչէ	= Եռանդուն արագ
Presto	Քրէթթօ	= Շատ
Prestissimo	Քրէսթիսիմօ	= Շատ շատ, ամենաարագ
Tempo comodo	Թէմպօ քօմօսօ	= Վայելուչ ժամանակ.

ՎԵՐՉ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԵՐ

Ա. Մաս

Թիի	Էջ
15. Ազատն Աստուած	26
4 Գնա Բլաու	4
19. Դաշնակցական խումբ	33
10. Ես յսեցի	17
16. Երբոր բողբոջին	28
14. Թէ թեւ ունէի	24
5. Ի զէն հայեր	8
7. Իմ սիրելի զաւակունքս	12
9. Լուսին չիկար	16
3. Ծիծեռնակ	4
18. Կռուեցէք տղերք	32
13. Հայ ապրիլնք	22
17. Հերիք որդեակք	30
21. Հեռաւոր երկիր	36
1. Մեր հայրենիք	1
12. Մայր Արարի	20
20. Մշակ բանուոր	34
8. Ո՛ր դու բարեկամ	14
2. Տէր Կեցո	2

11. Տալարիկ 18

6. Քնիք իմ բալիկ 10

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

Բ. Մաս

Թիի	Էջ
5. Ախ իմ ճամբէն	11
7. Արի համով	14
8. Արեւը նոր ծագել ա	15
10. Ասում են ուռին	17
13. Ալագեազ էջմիածին	22
17. Ամպի տակից	30
20. Արշալոյսը նորէն բացուաւ	34
23. Ահա ելաւ լուսինն արծաթ	40
21. Աղօսի բաղդաւոր	42
2. Գնաց գնաց	6
4. Դանգաւորում են	10
9. Եկ իմ սրինգ	16
19. Եար ունէի	33
27. Ես սիրեք եմ	48
6. Լսիր ով վարպետ	12
15. Ծիտը ծառին	26
25. Համբարձումն եկաւ	

<< Ազգային գրադարան

NL0373879

ԷԶ

3. Մարդ արարածը	8
12. Մճացես բարեաւ	20
14. Պալատից դուրս եկաւ	24
1. Սիրունիս	3
11. Սեւորակ աչեր	18
18. Սիրուն մանիշակ	32
21. Սիրեցի եարս տարան	36
22. Սիրուն թռչնիկ	38
26. Սովորելով փորձեցի	46
16. Վերջին վարդ	28

ԶՈՒԱՐԹ ԵՐԳԵՐ

Գ. Մաս

1. Ախ ինչպէս սիրում եմ	10
2. Գոգոզ տղան	4
3. Էս ի՞նչ է մօտա է	9
4. Կնիկը	3
5. Ծընկըղհը	11
6. Հայտէջին զըզլար	6
7. Պար Թամարա	16

ԷԶ

8. Պէյիմ կէլ	12
9. Ձան գիւլիւմ ջան	8
10. Փող ունես	14
11. Քէօր օղլու	13

ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԻ

ԵՒ ԳԱՇՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Գ. Մաս

Ահա ելաւ լուսին	2
Այգուն այգուն	8
Ամէն Հայր Սուրբ	10
Անշուշտ շուտով	14
Գնա Բլբուլ	1
Ծիծեռնակ	12
Տալորիկ	4

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ԶԱՅՆԱԳՐԱ-

ԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Ե. Մաս